

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата історичних наук, старшого дослідника

Каштанової Тетяни Володимирівни на дисертаційне дослідження Панасюка Андрія Олеговича «Професор Василь Іванович Альбіцький – вчений, педагог, фундатор дослідницької справи в галузях гідравліки та гідротехніки на українських теренах кінця ХІХ – початку ХХ ст.», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія»

Актуальність теми дослідження. У сучасному науковому середовищі настав час повернути викреслені, викинуті з нашої історії імена тих, хто закладав і формував засади української гідравліки і гідротехніки, хто відіграв вирішальну роль у становленні національної науки та освіти. Тому вивчення життєвого шляху, науково-педагогічної та організаційної діяльності заслуженого професора Харківського технологічного інституту Василя Івановича Альбіцького (1850–1926) визначає актуальність дисертаційного дослідження. Для розуміння процесів розвитку сучасної вітчизняної науки і техніки аналіз наукового доробку В. І. Альбіцького в галузі гідротехніки та гідравліки має особливе значення. Адже його наукова, організаційна та публіцистична діяльність охоплювала широкий спектр сфер – від академічної аудиторії до проектних установ і міжнародних експертиз.

У роботі розкрито умови та ключові чинники формування наукового світогляду вченого, проаналізовано організаційну, науково-дослідну та педагогічну діяльність, з'ясовано й охарактеризовано основні напрями його наукових досліджень.

Для поглиблення історико-аналітичного дослідження здійснено періодизацію професійної та наукової діяльності вченого, а відтворення цілісної картини освітньої, наукової та історіографічної біографії професора В. І. Альбіцького дозволило актуалізувати значення його наукового доробку для подальшого розвитку вітчизняної гідравліки та гідротехніки. З огляду на викладене є підстави вважати, що обрана Андрієм Олеговичем Панасюком тема наукового дослідження має комплексний характер і високий рівень актуальності, теоретичне і практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дослідження А. О. Панасюка базується на достатній джерельній та історіографічній базі, має високу фактографічну насиченість. Цінною архівною базою даного дослідження є документи чотирьох архівів України та роботи самого професора В. І. Альбіцького. Структура роботи є логічною. Сформульовані у дисертаційному дослідженні наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на засадах науково-методичних положень та використанні достатньо обґрунтованих методів дослідницького пошуку, які відповідають основним принципам історичного дослідження, забезпечують об'єктивність та неупередженість дослідницької позиції, цілісність та всебічність розкриття предмету дослідження.

Достовірність та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукова новизна дисертації зумовлена комплексним підходом до вирішення поставлених завдань. Достовірність отриманих результатів та правомірність сформульованих висновків дослідження підтверджено їхньою апробацією та схваленням на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Основний зміст роботи повною мірою викладено у достатній кількості публікацій (одноосібних) у фахових наукових вітчизняних та зарубіжних виданнях, зокрема таких, що індексуються у міжнародній наукометричній базі даних *Scopus*.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності
У дисертаційному дослідженні Панасюка Андрія Олеговича «Професор Василь Іванович Альбіцький – вчений, педагог, фундатор дослідницької справи в галузях гідравліки та гідротехніки на українських теренах кінця XIX – початку XX ст.» порушення норм академічної доброчесності не виявлено.

Оцінка змісту дисертації.

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація виконана з використанням наукового стилю, структура відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Робота складається з анотації (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків.

У вступній частині дисертації визначена актуальність та важливість тематики дослідження. Автор звертає увагу, що в сучасній науковій літературі відсутнє ґрунтовне вивчення біографії ученого, що ускладнює повноцінний аналіз ролі Василя Івановича у становленні науки і техніки. Також у вступі автором зазначено зв'язок дисертації з напрямками наукових досліджень Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН).

Дисертант ґрунтовно проаналізував історіографію теми дослідження. Також представив розгорнутий опис методів дослідження та окреслив їх результати.

Джерельна база є репрезентативною, вона представлена документами архівів: Державного архіву Харківської області, Центрального державного історичного архіву України в м. Києві, Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, а також Державного архіву Київської області. Окрім архівних матеріалів, дослідник використовує й інші джерела: опубліковані праці самого В.І. Альбіцького, службові характеристики, атестаційні документи, листування, газетні публікації, нотатки, відгуки колег і студентів, а також неопубліковані рукописи В.І. Альбіцького та інші. Всього 575 джерела. Вважаємо кількість використаних джерел достатньою для об'єктивного висвітлення теми.

Посилаючись на різноманітні джерела, А. О. Панасюк переконливо доводить, що науково-технічна діяльність Василя Івановича Альбіцького стала визначальною у формуванні експериментальної бази для гідравлічних та гідротехнічних досліджень у Харківському технологічному інституті, його внесок охоплює як ідейний рівень створення лабораторії, так і практичну

реалізацію проєктів, що стали основою для розвитку гідравліки та гідротехніки як наук у цьому закладі. Професор не лише ініціював проєкт Гідравлічної лабораторії, але й активно працював над його втіленням, долаючи фінансові та організаційні труднощі. Розробка технічних планів і схем лабораторії, їх адаптація до сучасних вимог і забезпечення фінансування продемонстрували високий рівень організаційних здібностей В. І. Альбіцького.

Автор дисертації виважено дослідив ідеологічні переконання В. І. Альбіцького, який будучи переконливим монархістом, не приховував своїх політичних поглядів, що ускладнило його стосунки зі студентством під час революційних подій 1905–1907 рр. Цей аспект дозволив глибше зрозуміти політичний і культурний контекст функціонування вищої технічної освіти на початку ХХ ст.

Особливе місце займає аналіз ролі В. І. Альбіцького у просуванні гідротехнічної інженерії кінця ХІХ – початку ХХ ст., адже вчений розглядав гідротехніку як ключовий фактор економічного розвитку, зосереджуючись на ефективному використанні водних ресурсів, розбудові транспортної інфраструктури, а також підтримці сільського господарства. Наукові ідеї та результати практичних дій заклали основу для модернізації водогосподарських систем та інтеграції науки в практику і стали підґрунтям для розвитку раціонального використання водної енергії та екологічно відповідального управління водними ресурсами.

Загалом, у дисертації приділено значну увагу детальному аналізу освітньої діяльності Василя Івановича Альбіцького. Зазначено, що вчений особисто розробляв і публікував учбові посібники та лекційні матеріали зі своїх предметів які відповідали актуальним викликам науки і техніки, надаючи студентам доступ до найновіших знань у галузях гідравліки та машинобудування того часу.

Варто відмітити, що науковий доробок ученого і технічні розробки не втратили актуальності, й сьогодні можуть служити методологічним джерелом для фахівців у галузі гідротехніки, інженерної освіти, історії науки і техніки. Хоча й були вилучені після його смерті, чим було ускладнено їх подальше наукове використання, проте наукове дослідження А. О. Панасюка дозволило реконструювати зміст та оцінити значущість цих напрацювань для розвитку науки.

Завершують роботу аргументовані висновки, які повністю відповідають завданням і змісту роботи, органічно впливають з її основних положень.

Представлені додатки доповнюють роботу, у які автор вмістив копії архівних документів, фрагменти технічної документації, ілюстративні схеми та фотоматеріали.

Оцінюючи дисертацію Панасюка Андрія Олеговича, варто зазначити, що робота демонструє не тільки високий рівень академічної підготовки, але й глибоке розуміння досліджуваної теми. А результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю і можуть бути використані у подальшому вивченні проблем у гідравліці та гідротехніці.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно оцінюючи виконане дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

1. Тематична класифікація 97 праць вченого є цінною, однак частина з них має міждисциплінарний характер. На це варто було б звернути окрему увагу або пояснити у вигляді приміток.

2. У роботі слушно наголошено на інноваційності створеної В. І. Альбіцьким Гідравлічної лабораторії при Харківському технологічному інституті. Однак доцільно було б порівняти її з аналогічними європейськими або іншими імперськими центрами того часу.

3. У низці випадків термін «впровадження» вживається дещо узагальнено – іноді йдеться про етапи апробації або розробки, а не про остаточне практичне втілення. Це потребує уточнення.

В той же час, слід відзначити, що вказані зауваження ні якою мірою не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи, мають дискусійний характер і є суто рекомендаційними та не впливають на позитивну оцінку дисертації.

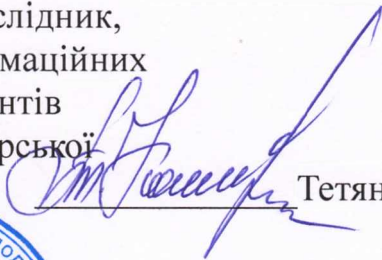
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження Панасюка Андрія Олеговича «Професор Василь Іванович Альбіцький – вчений, педагог, фундатор дослідницької справи в галузях гідравліки та гідротехніки на українських теренах кінця ХІХ – початку ХХ ст.» є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-теоретичному рівні. Отримані в роботі науково-обґрунтовані результати в сукупності забезпечують вирішення наукового завдання – на основі аналізу широкої джерельної бази та з урахуванням здобутків української історіографії з'ясувати роль та місце організаційної і науково-педагогічної діяльності В. І. Альбіцького, визначити його внесок у становлення інженерної освіти та підготовки фахівців у сферах гідравліки і гідротехніки.

За змістовним наповненням, новизною, важливістю і глибиною наукових результатів дисертаційна робота Панасюка Андрія Олеговича відповідає вимогам, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат історичних наук, старший дослідник,
завідувачка відділом бібліотечно-інформаційних
технологій та наукової обробки документів
Національної наукової сільськогосподарської
бібліотеки НААН

Тетяна КАШТАНОВА

НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА НААН
Ідентифікаційний код 00496797

Підпис *Тетяни Каштанової*
ЗАСВІДЧУЮ
вчений секретар *Тетяна Підрайка*